

Maciej Tokarski

Bariery i korzyści dla mikroprzedsiębiorstw wynikające z finansowania projektów ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2007-2013

Ekonomiczne Problemy Usług nr 80, 256-266

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

MACIEJ TOKARSKI

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu

**BARIERY I KORZYŚCI DLA MIKROPRZEDSIĘBIORSTW
WYNIKAJĄCE Z FINANSOWANIA PROJEKTÓW
ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKICH
W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO 2007–2013**

Wprowadzenie

Konkurencyjność mikro, małych i średnich przedsiębiorstw jest jednym z ważniejszych czynników dynamicznego rozwoju przedsiębiorczości w każdym państwie¹. Akcesja Polski do Unii Europejskiej spowodowała, że większego znaczenia nabral wzrost konkurencyjności polskich firm na rynkach unijnych. Rozwój działalności na nich jest jednym ze sposobów na budowanie silnej i stabilnej pozycji firmy, która będzie miała szansę ekspansji na szersze niż tylko regionalny rynki. Wymaga to jednak odpowiednich zasobów, które nie zawsze znajdują się w posiadaniu mikro i małych czy nawet średnich przedsiębiorstw. Do podstawowych problemów, z jakimi borykają się firmy sektora MSP, należy zaliczyć ograniczony dostęp do kapitału niezbędnego do realizacja zadań inwestycyjnych mających na celu podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności produkcji, oferowanie nowych bądź ulepszonych produktów. Pewnym rozwiązaniem tych problemów jest możliwość absorpcji przez mikro, małych i średnich przedsiębiorców środków europejskich w ramach priorytetów wchodzących w skład poszczególnych programów operacyjnych, w tym **Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)**, których celem jest przede wszystkim podnoszenie konkurencyjności i innowacyjności firm oraz kwalifikacji zawodowych pracowników sektora MSP. **Projekty finansowe w ramach RPO** mogą dotyczyć różnych dziedzin, poczynając od gospodarki, a kończąc na spójności społecznej. Dziedziny te są opisane szczegółowo w samym programie w postaci osi priorytetowych. W Polsce istnieje 16 regionalnych pro-

¹ Rozwój sektora MSP w Polsce ma kluczowe znaczenie dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, ustanowienia i funkcjonowania dobrze zorganizowanej, sprawnej gospodarki i wzrostu konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim. Sektor MSP w Polsce tworzy obecnie prawie połowę PKB i 2/3 miejsc pracy, w: *Przedsiębiorczość w Polsce*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa wrzesień 2011, s. 7 oraz 132 i 139.

gramów, wyodrębnionych dla każdego województwa. Funkcje instytucji zarządzających programami realizują zarządy poszczególnych województw².

Celem artykułu jest ukazanie korzyści dla mikroprzedsiębiorstw z finansowania projektów ze środków europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w okresie 2007–2013 **w ramach Osi priorytetowej 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw**, podziałanie 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw. Niestety, oprócz korzyści związanych z ich wykorzystaniem można wskazać również na pewne bariery, które ograniczają bądź wręcz zniechęcają firmy do aplikowania o środki europejskie, które również zostaną zaprezentowane w niniejszym artykule.

1. Środki europejskie dla polskich przedsiębiorstw w perspektywie finansowej na lata 2007–2013

Na lata 2007–2013 Polsce przyznano ponad 85,6 mld euro unijnej pomocy, w tym: 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE, 11,9 mld euro z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa), ok. 6,4 mld euro zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Polska jest największym beneficjentem funduszy unijnych w grupie „nowych” państw członkowskich Unii, a wsparcie dla przedsiębiorców będzie udzielane w ramach programów operacyjnych. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych przedstawia tabela 1.

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania (2% wartości alokacji – 1,3 mld euro). Już z nazw poszczególnych programów można się wstępnie zorientować, czego one dotyczą. Generalne założenie jest takie, że każdy program określa konkretne cele, sposoby ich realizacji, możliwe do sfinansowania działania i koszty, adresatów (odbiorców działań) oraz realizatorów (instytucje i organizacje, które mogą ubiegać się o finansowanie)³. Ponadto zasadniczą zmianą w perspektywie finansowej 2007–2013 jest włączenie środków europejskich do budżetu państwa po stronie dochodów budżetowych⁴. Wszystkie projekty finansowane ze środków unijnych muszą przynosić wartość dodaną, tj. osiągnąć dodatkowe rezultaty, np. w postaci: zmiany procesu technologicznego, innowacyjnego działania, świadczenia nowych usług lub sprzedaży innego asortymentu produktów, utworzenia nowych miejsc pracy, przy czym przedsiębiorstwa mogą otrzymywać dofinansowanie realizowanego projektu w formie refundacji lub zaliczki⁵.

² Dane z www.rpo.gov.pl (15.11.2011); A. Szymańska, *Fundusze UE 2007–2013 dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Placet, Warszawa 2008, s. 10 i n.

³ A. Jankowska, T. Kierkowski, R. Knopik, *Fundusze pomocowe dla Polski po akcesji – fundusze strukturalne i fundusz spójności*, PARP, Warszawa 2004, s. 11.

⁴ M. Borkowska, *Ujęcie środków europejskich w jednostkach sektora finansów publicznych*, „Rachunkowość” 2010, nr 4, s. 20.

⁵ M. Tokarski, *Ewidencja i rozliczanie funduszy unijnych w przedsiębiorstwie – wybrane zagadnienia*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 625, Szczecin 2011, s. 659–660.

Tabela 1

Podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na programy operacyjne

Program	Środki finansowe (mld euro)	Środki finansowe (% całości)	Źródło finansowania
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IiŚ)	27,9	41,9	EFRR, Fundusz Spójności
16 programów regionalnych (RPO)	16,6	24,9	EFRR
Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)	9,7	14,6	EFS
Program Innowacyjna Gospodarka (PO IG)	8,3	12,4	EFRR
Program Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW)	2,3	3,4	EFRR (w tym dodatkowe 992 mln euro przyznane przez Radę Europejską)
Program Pomoc Techniczna (PO PT)	0,5	0,8	EFRR
Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej	0,7	1,12	EFRR

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem dokumentu *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 115.

W procesie pozyskiwania środków europejskich uprzywilejowane są podmioty, które zaliczono do kategorii mikro, małych i średnich przedsiębiorstw⁶. W aktualnej perspektywie finansowej na lata 2007–2013 sektor ten otrzyma znaczną część środków przeznaczonych między innymi na wzrost innowacyjności i inwestycje. Ponadto poziom dofinansowania przedsięwzięć realizowanych przez MSP sięga w przypadku inwestycyjnej pomocy regionalnej⁷ w większości województw w Polsce nawet 70% kosztów kwalifikowalnych projektu, co przedstawione jest w tabeli 2⁸. Należy także zaznaczyć, że część programów oraz schematów dotacyjnych stworzono tylko i wyłącznie na potrzeby sektora MSP.

⁶ W większości przypadków o środki z programów regionalnych nie mogą ubiegać się duże przedsiębiorstwa. Zostały one zarezerwowane dla mikro oraz małych i średnich przedsiębiorstw.

⁷ Pomoc regionalna wiąże się z prowadzeniem działalności gospodarczej i realizacją inwestycji przez beneficjenta na określonym obszarze. Jest to pomoc o charakterze rozwojowym, ukierunkowana na dofinansowanie działań inwestycyjnych oraz zwiększenie zatrudnienia. Podstawowe uregulowania, dotyczące pomocy regionalnej, znajdują się w: Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r., uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktat. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, nr 9.8.2008, L 214, Bruksela 2008.

⁸ Intensywność pomocy regionalnej przyznawana jest zgodnie z mapą pomocy regionalnej zatwierdzoną dla danego państwa członkowskiego na lata 2007–2013. Jest ona zróżnicowana pod względem dopuszczalnej wysokości, uzależniona od lokalizacji (województwa) projektu.

Tabela 2

Udział pomocy publicznej w kosztach projektu dla firm w latach 2007–2013 (%)

Region	Mikro i małe	Średnie	Duże
Miasto Stołeczne Warszawa, Mazowieckie (od 1.01.2011)	50	40	30
Mazowieckie poza Warszawą, Dolnośląskie, Pomorskie, Śląskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie	60	50	40
Kujawsko-Pomorskie, Lubelskie, Lubuskie, Łódzkie, Małopolskie, Opolskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie, Warmińsko-Mazurskie	70	60	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 października 2006 r. w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej, DzU 2006, nr 190, poz. 1402.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż projekty, jakie będzie można realizować przy wsparciu środków unijnych, można podzielić na inwestycyjne oraz badawcze, co ukazano w tabeli 3.

Tabela 3

Rodzaje i przykłady projektów dofinansowywanych ze środków europejskich

Projekty inwestycyjne	Projekty badawcze
<ul style="list-style-type: none"> – budowa i rozbudowa przedsiębiorstwa, – rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa, – realizacja zasadniczych zmian produkcji, procesu produkcyjnego lub zmiana w zakresie świadczenia usług, – nabycie środków trwałych niezbędnych do prowadzenia, unowocześnienia i rozwoju działalności gospodarczej, – dostosowanie wyrobu do wymagań rynkowych, – budowa, rozbudowa lub przebudowa instalacji i urządzeń sprzyjających oszczędności surowców i energii oraz ograniczeniu emisji szkodliwych substancji, – unowocześnienie działalności przez rozwój infrastruktury informatycznej, – dostosowanie standardów w firmach do wymogów norm krajowych i międzynarodowych (certyfikacja wyrobów i usług) 	<ul style="list-style-type: none"> – nabycie wyników prac badawczo-rozwojowych (B+R), praw do własności intelektualnej, w tym patentów, licencji, <i>know-how</i> lub innej nieopatentowanej wiedzy technicznej, – wsparcie uzyskania praw wyłącznych (np. patentów) dla własnych rozwiązań technicznych, – wsparcie inwestycyjne działalności B+R w przedsiębiorstwach, – wsparcie wdrożenia innowacyjnych procesów wytwarzania wyrobów i usług, systemów organizacyjnych i rozwiązań rynkowych, w tym wdrożenie wyników prac B+R, – wsparcie wdrożenia i komercjalizacji innowacyjnych produktów i usług oraz platform produktowo-technologicznych

Źródło: opracowanie własne.

2. Wsparcie mikroprzedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w ramach RPO poddziałanie 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw

Każde województwo ma swój regionalny program operacyjny, czyli pulę środków z Unii Europejskiej do wydania w latach 2007–2013, dzięki którym regiony mają się rozwijać. Województwo kujawsko-pomorskie dostało z Brukseli na swój RPO 951 mln euro (3,7 mld zł). Pieniądze trafiają do samorządów, m.in. na drogi i inne inwestycje komunalne, oraz do przedsiębiorców, którzy kupują nowy sprzęt, rozszerzają zakres działalności, rozbudowują hale produkcyjne i tworzą nowe miejsca pracy⁹. Marszałek dzieli dotacje

Tabela 4

Informacje o konkursach przeprowadzonych w okresie 2007–2011 w ramach poddziałania 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego

Wyszczególnienie	Konkurs 4/V/5.2.1/2008	Konkurs 32/V/5.2.1/2010	Konkurs 75/V/5.2.1/2011*
Liczba złożonych wniosków	309 na wartość dofinansowania 62,176 mln zł, tj. 119% alokacji przeznaczonej na konkurs	600 na wartość dofinansowania 135 730 773,33 zł, tj. 707,01% alokacji przeznaczonej na konkurs	Brak danych
Alokacja	z dnia ogłoszenia: 5 000 000,00 euro, zwiększona do: 11 954 000 euro, przesunięta i ostateczna: 9 727 324,43 euro, czyli 43 685 414, 02 zł	z dnia ogłoszenia: 2 400 000,00 euro, zwiększona do: 4 889 888,96 euro, czyli 19 197 725,68 zł	Brak danych
Liczba wniosków pozytywnie ocenionych – ocena formalna	150	187	Brak danych
Liczba wniosków pozytywnie ocenionych – ocena merytoryczna	146	118	Brak danych
Liczba wniosków dofinansowanych	146	75	Brak danych
Liczba wniosków – lista rezerwowa	Brak listy rezerwowej	43	Brak danych

* W 2011 r. Urząd Marszałkowski w Toruniu pięć razy przesunął termin ogłoszenia konkursu. Pierwotnie miał zostać ogłoszony w lutym 2011 r., ostatecznie nabór wniosków będzie prowadzony od dnia 9.01.2012 r. do dnia 20.01.2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

⁹ Szerzej patrz: *Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007–2013*. Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007–2013 (uszczegółowienie RPO), Toruń, wrzesień 2011.

w konkursach. Mikroprzedsiębiorcy¹⁰, którzy zatrudniają do 10 osób, mogą dostać wsparcie, które pokryje do 70% wydatków (w ramach poddziałania 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw)¹¹, a średnie i duże firmy do 50 proc. Przy ocenie aplikacji mikroprzedsiębiorstw premiowane są inwestycje, dzięki którym firma wprowadzi nowy bądź udoskonalony produkt lub usługę albo zastosuje w nich nowe technologie. Punkty można zdobyć dzięki temu, że inwestycja wpłynie na zwiększenie sprzedaży. Eksperti przeglądający aplikację dają też punkty za projekty realizowane w powiatach o dużym bezrobociu. Lepiej oceniane są inwestycje, dzięki którym powstaną i zostaną utrzymane przez trzy lata nowe miejsca pracy. Dofinansowanie dostają tylko ci, których aplikacje przejdą pomyślnie ocenę formalną i najlepiej wypadną podczas analizy merytorycznej. Z powodu dużej liczby chętnych na unijne wsparcie i błędów w dokumentacji wiele przedsiębiorstw nie dostaje dotacji.

W tabeli 4 zaprezentowano dane odnośnie do konkursów przeprowadzonych w okresie 2007–2011 w ramach poddziałania 5.2.1.

Z analizy danych zawartych w tabeli można wyciągnąć następujące wnioski:

- liczba wniosków na dofinansowanie w analizowanych konkursach podwoiła się, przy czym zdecydowanie łatwiej można było uzyskać dofinansowanie w konkursie z 2008 roku,
- alokacja przeznaczona na konkurs w 2010 roku w porównaniu z 2008 rokiem była ponad dwukrotnie niższa, a liczba złożonych dwukrotnie wyższa,
- rosła świadomość mikroprzedsiębiorstw odnośnie do korzyści, jakie można odnieść z tytułu uzyskania dotacji, dlatego liczba złożonych wniosków podwoiła się,
- bardzo dużo wniosków odpadło na etapie oceny formalnej dokonywanej przez pracowników Biura Oceny Formalnej Projektów w Wydziale Wyboru Projektów Departamentu Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego (w 2008 r. pozytywnie zostało ocenionych 150 ze złożonych 309 wniosków, co daje 48,5%, natomiast w 2010 r. – 187 ze złożonych 600 wniosków, co daje skuteczność na poziomie 31,1%),
- w obydwu konkursach na etapie oceny formalnej odpadło odpowiednio 163 wnioski w 2008 roku i 413 wniosków w 2010 roku, co może świadczyć o nieumiejętności samodzielnego sporządzenia przez mikroprzedsiębiorstwa wniosków lub o nadmiernej „zarliwości i drobiazgowości” urzędników dokonujących oceny.

¹⁰ Mikroprzedsiębiorstwa stanowią 96% ogółu przedsiębiorstw działających w województwie kujawsko-pomorskim, w: *Identyfikacja kierunków rozwoju sektora MSP w województwie kujawsko-pomorskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń, czerwiec 2010, s. 24.

¹¹ Poziom dofinansowania: do 70% – dla mikroprzedsiębiorstw, przy czym dofinansowanie pochodzi w 85% ze środków EFRR i 15% budżetu państwa. Minimalna wartość projektu wynosi 50 tys. zł, a maksymalna 500 tys. zł.

3. Korzyści i bariery dla mikroprzedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego wynikające z finansowania projektów ze środków europejskich w ramach poddziałania 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw

Współfinansowanie realizacji projektu za pomocą środków europejskich wiąże się z wieloma korzyściami. Pierwszą z nich jest fakt, iż dotacje stanowią dodatkowe, korzystne źródło finansowania dla przedsiębiorstw, które umożliwia im realizację inwestycji po znacznie niższym koszcie niż w przypadku korzystania z innych źródeł (np. kredytu, leasingu). Są to środki, których nie trzeba zwracać i które z pewnością stanowią element złagodzenia jednego z najpoważniejszych efektów kryzysu finansowego, czyli ograniczenia dostępności środków finansowych w gospodarce. Przedsiębiorcy o tym wiedzą i chętnie sięgają po unijne wsparcie. Możliwość korzystania z zaliczek nie tylko zwiększa dostęp do gotówki, ale też obniża koszt jej pozyskania. Przedsiębiorcy przekonali się, że środki europejskie są doskonałym sposobem finansowania rozwoju ich firm, stąd z każdym konkursem wzrastała liczba firm ubiegających się o dotacje (tab. 4). Dotacja pozwala zrealizować inwestycję szybciej, zakupić i wykorzystać najnowocześniejsze technologie, na które przy wyłącznym wkładzie własnym przedsiębiorstwo często nie mogłoby sobie pozwolić i stworzyć nowe miejsca pracy. Dzięki nim firmy mogą stać się bardziej innowacyjne i konkurencyjne. Istotne jest również, że zakres pomocy jest bardzo szeroki. Przedsiębiorstwo może starać się o dofinansowanie projektów z różnych dziedzin, od kupna środków trwałych, przez zakup gruntów czy wartości niematerialnych i prawnych, do korzystania z usług doradczych oraz szkoleniowych (poprzez dofinansowanie rozwoju i podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadr). Zrealizowane projekty pozwoliły na rozbudowę wielu firm, unowocześnienie produkcji poprzez zakup maszyn i wykorzystanie nowych technologii, a także zwiększenie mocy produkcyjnych. Ponadto wiele z nich zapewniło wzrost przychodów beneficjenta, stworzyło wiele dodatkowych miejsc pracy i dało perspektywę rozwinięcia współpracy z nowymi kooperantami, co należy ocenić pozytywnie.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż środki z funduszy europejskich są przeznaczone nie tylko dla istniejących już przedsiębiorstw, ale także dla rozpoczynających działalność gospodarczą, czyli takich, które dopiero wchodzi na rynek. Dotacje zatem w znacznym stopniu mogą pomóc im zaistnieć na rynku, a także przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy, a więc ograniczenia bezrobocia. Dlatego tak ważne jest efektywne wykorzystanie środków finansowych z UE, które zostały przyznane Polsce na lata 2007–2013. Dotychczasowe doświadczenia związane z pozyskiwaniem środków UE przez polskich przedsiębiorców wskazują na ich znaczny wpływ na wzrost konkurencyjności na rynkach europejskich. W momencie spowolnienia gospodarczego dotacje z UE są na wagę złota. Mogą przeprowadzić firmę przez słabsze czasy.

Niemniej oprócz korzyści związanych z ich wykorzystaniem można wskazać również na pewne ograniczenia, do których zalicza się:

1. Formalizm i złożoność procedur aplikacyjnych. Należy tu przede wszystkim wymienić zbyt krótkie terminy składania wniosków oraz trudności z wypełnieniem

aplikacji o wsparcie i wymaganej do niego dokumentacji. Przedsiębiorstwa mają dużą trudność z poprawnym złożeniem dokumentów. Wnioski aplikacyjne są zbyt rozbudowane, dodatkowo wymagana jest ogromna liczba załączników, których pozyskanie jest często kwestią kilku, a nawet kilkunastu miesięcy. Dodatkową trudność sprawia również fakt częstych zmian dokumentacji konkursowej, w tym zmian ogłaszanych terminów konkursów, wytycznych dla wnioskodawców, instrukcji wypełniania wniosków itp., niezrozumiałe, trudny i nieprzystępny język pisania dokumentów, co często utrudnia interpretację zawartych zapisów¹². Rodzi to konieczność korzystania na etapie aplikowania z usług firm konsultingowych, które są drogie i nie dają gwarancji otrzymania pieniędzy, stąd wielu podmiotów nie stać na skorzystanie z takiej możliwości. Należy także zaznaczyć, iż na etapie oceny (zwłaszcza formalnej) wniosku, występuje znaczny formalizm i biurokracja ze strony urzędników, które powodują, iż poprawki dotyczą często nieistotnych kwestii, co wpływa na wydłużenie samej procedury oceny i generuje dodatkowe koszty bądź skutkuje wręcz odrzuceniem wniosku (kryteria formalne na poziomie regionalnym są zbyt rozbudowane, skoncentrowane wokół wymogów o charakterze biurokratycznym, dodatkowo podlegają uszczegółowieniom na listach sprawdzających, co powoduje, że system oceny formalnej staje się nieprzejrzysty i skomplikowany, np. kujawsko pomorskie – 31-stronicowa tabela opisująca kryteria formalne). Należy także zaznaczyć, iż czas, jaki upływa od złożenia dokumentacji konkursowej do uzyskania informacji o pozytywnej ocenie projektu, jest dość długi (wynosi od kilku miesięcy do nawet 1 roku).

2. Brak przejrzystych informacji odnośnie do terminów i instytucji obsługujących dany program unijny oraz często skomplikowane wytyczne dotyczące poszczególnych programów. Zazwyczaj każdy program ma własne wytyczne, co powoduje, że przedsiębiorca musi zapoznać się z szeregiem wymogów dotyczących realizacji poszczególnych projektów.
3. Zbyt małe rozmiary środków finansowych kierowanych z Unii Europejskiej do przedsiębiorców. W związku z tym istnieje prawdopodobieństwo wyczerpania puli środków znacznie szybciej, niż przewiduje to okres programowania. W praktyce występuje znaczna przewaga popytu na fundusze europejskie ponad ich podaż. Poziom alokacji środków na realizację działań w ramach programów adresowanych do przedsiębiorstw jest zbyt mały w stosunku do potrzeb, które odzwierciedla chociażby liczba składanych wniosków (często alokacja środków w ramach danego działania jest przekraczana kilka lub nawet kilkanaście razy). Powoduje to duże

¹² W 2011 r. Urząd Marszałkowski w Toruniu pięć razy przesunął konkurs na unijne dotacje dla firm w ramach poddziałania 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw (nr RPOWKP 75/V/5.2.1/2011). Pierwotnie miał zostać ogłoszony w lutym 2011 r., ostatecznie nabór wniosków będzie prowadzony od dnia 9.01.2012 r. do dnia 20.01.2012 r., za: J. Hołub, *Ciuciubabka z unijnymi dotacjami hamuje rozwój*, „Gazeta Wyborcza” 15.09.2011.

niezadowolenie przedsiębiorców, którzy zachęceni do korzystania z programów wsparcia decydują się na złożenie wniosku. Po zamknięciu konkursu okazuje się, że budżety programów już się wyczerpały z powodu dużej liczby aplikacji, jakie złożyli przedsiębiorcy.

4. Trudności z zaliczeniem kosztów do grupy kwalifikowanych, uprawniających do refundacji inwestycji ze środków UE.
5. W wielu programach unijnych wymagany jest wkład własny, co powoduje, że często na skutek braku środków część przedsiębiorców nie może skorzystać z pomocy i rezygnuje już na etapie wstępnym z aplikacji o środki w ramach takich programów. Dofinansowanie realizowanego projektu w większości następuje na zasadzie refundacji, tj. przedsiębiorstwo otrzymuje dotację w transzach, przy założeniu, że poniesione nakłady na danym etapie zostały już uregulowane. Wymaga to zapewnienia dodatkowych środków w fazie realizacji przedsięwzięcia na tzw. prefinansowanie. Jak pokazuje doświadczenie, często transza dotacji wpływa do przedsiębiorstwa dopiero po upływie kilku miesięcy od poniesienia kosztów, przy czym nie da się przewidzieć nawet przybliżonej daty wypłaty, co uniemożliwia właściwe planowanie finansowe w firmie i może mieć wpływ na zwiększenie ryzyka utraty płynności.
6. Wymagania formalne odnośnie do opracowania biznesplanu oraz wniosku o dotację unijną często stanowią dużą barierę, szczególnie w przypadku mikroprzedsiębiorstw lub osób rozpoczynających działalność gospodarczą po raz pierwszy.
7. Przeszkody związane z tzw. czynnikiem ludzkim. W szczególności należy do nich zaliczyć:
 - a. niestaranność w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej, nieuwzględnianie wytycznych odnośnie do opracowania poszczególnych dokumentów,
 - b. trudności w nadzorowaniu terminowości realizacji umowy o wsparcie,
 - c. brak nawyku czytania podpisywanych umów oraz trudności w ich rozumieniu,
 - d. nieumiejętność planowania istotnych etapów realizacji projektu i przewidywania możliwych scenariuszy rozwoju przedsiębiorstwa w wyniku realizacji przedsięwzięcia,
 - e. brak dostatecznej wiedzy w zakresie planowania finansowego; dotyczy to w szczególności mikroprzedsiębiorstw; firmy te nie są w stanie ocenić projektu pod kątem finansowym i spodziewanych efektów, mając jedynie pomysł na biznes i stosowne zasoby; jednakże przy korzystaniu z funduszy europejskich wymagane jest znacznie dokładniejsze planowanie; nieosiągnięcie zaplanowanych rezultatów skutkuje koniecznością zwrotu uzyskanego wsparcia,
 - f. brak dostatecznej synergii pomiędzy oceną projektów realizowaną przez instytucję zarządzającą programem operacyjnym a weryfikacją realności projektów przeprowadzoną przez bank kredytujący; jak pokazuje praktyka, wiele przedsięwzięć, które uzyskały już promesę banku na finansowanie, nie przechodzi

pozytywnie oceny ekspertów jako projekty nierokujące powodzenia ekonomicznego,

g. niedostateczna „kultura biznesowa”, w tym: niedotrzymywanie terminów, brak nadzoru nad dokumentacją i korespondencją itp.

8. Fundusze unijne podlegają opodatkowaniu, tym samym kwota otrzymanej dotacji unijnej stanowi podstawę naliczenia podatku dochodowego.
9. Skorzystanie ze środków europejskich nakłada z reguły na przedsiębiorcę konieczność prowadzenia działalności gospodarczej przez co najmniej 5 lat, co może być trudne do spełnienia w przypadku przedsięwzięć na niewielką skalę. W przypadku projektów realizowanych w celu utrzymania inwestycji lub miejsc pracy stworzonych przez mikroprzedsiębiorstwa okres ten wynosi 3 lata od daty zakończenia projektu. Ponadto w województwie kujawsko-pomorskim wnioskodawcy, którzy nie osiągną w związku z realizacją projektu wskaźników rezultatu: „Przyrost wartości sprzedaży przedsiębiorstw wspieranych”, „Liczba wprowadzonych nowych technologii do procesu produkcji lub procesu świadczenia usług”, „Liczba nowych produktów/usług wprowadzanych w przedsiębiorstwie”, „Liczba udoskonalonych produktów/usług wprowadzanych w przedsiębiorstwie”, oraz wskaźnika dotyczącego nowo utworzonych miejsc pracy (w zależności od wybranego przez wnioskodawcę wskaźnika): „Liczba utworzonych miejsc pracy brutto w pełnym wymiarze czasu pracy” lub „Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (EPC)” na wskazanym we wniosku o dofinansowanie projektu poziomie oraz w założonym terminie, zobowiązani będą do zwrotu pełnej kwoty dotacji wraz z odsetkami.

Podsumowując, można stwierdzić, iż pomimo występujących utrudnień związanych z aplikacją o środki europejskie zainteresowanie polskich przedsiębiorców możliwością absorpcji funduszy unijnych z roku na rok wzrasta, co należy ocenić pozytywnie – są one spośród dostępnych źródeł finansowania działalności wyjątkowo atrakcyjne. Są to środki, których nie trzeba zwracać i z pewnością stanowią ważny element złagodzenia jednego z najpoważniejszych efektów kryzysu finansowego – ograniczenia dostępności środków finansowych w gospodarce.

Podsumowanie

Trudno dziś wyciągnąć jednoznaczne wnioski odnośnie do realizacji założonych celów oraz efektywności wykorzystania zaplanowanej kwoty środków w ramach poszczególnych programów operacyjnych w okresie 2007–2013. Taką analizę będzie można przeprowadzić po zakończeniu okresu programowania, wskazując jednoznacznie na zaistniałe problemy oraz formułując wnioski co do możliwości ich eliminacji w przyszłości. Niemniej zainteresowanie polskich przedsiębiorców możliwością absorpcji funduszy unijnych z roku na rok wzrasta, o czym może świadczyć możliwość wyczerpania puli środków znacznie

szybciej, niż przewiduje to bieżący okres programowania, co należy ocenić pozytywnie pomimo występujących barier ukazanych w artykule.

**BARRIERS AND BENEFITS OF FINANCING PROJECTS
THROUGH EUROPEAN FUNDS FOR MICRO ENTERPRISES
WITHIN REGIONAL OPERATIONAL PROGRAMMES
IN KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODESHIP 2007–2013**

Summary

So far, Poland has been granted €85.6 billion of European aid within European Social Fund, European Regional Development Fund and European Agricultural Fund for Rural Development to implement a variety of projects. The money has been utilized by Polish enterprises, local governments, non-governmental organizations and other institutions.

The current experiences of acquiring financial means from EU funds by Polish entrepreneurs indicate their substantial impact on the increase of competitiveness in the European markets. The accomplished projects allowed for further development of numerous enterprises, modernisation of the production processes due to purchase of machinery and utilisation of the cutting-edge technologies or, basically, they allowed for the increase of the output capacity. On top of that, the funds ensured increased revenues of the beneficiaries, created countless jobs and provided opportunities for further extensive collaboration with other businesses and research institutions. All that speaks favourably about the EU funds.

Considering the economic downturn, EU subsidies are worth their weight in gold as subsidies may support enterprises in hard times. They are nonreturnable and constitute a crucial factor in alleviating one of the most severe drawbacks of the economic downturn, namely the restricted access to financial means in the economy. Unfortunately, the satisfaction is blurred by numerous barriers mentioned above in the article. However, each announced competition held within specific programmes and operations not only raises awareness among entrepreneurs regarding requirements set by the implementation entities, but also improves attitudes of these entities towards their beneficiaries.

Translated by Maciej Tokarski